

SVĖDASŲ VARPAS

2020 m. balandžio mėn.

Nr. 4 (46)

Leidžiamas nuo 2016 m. liepos 1 d.

Su šv. Velykomis – pirmąja pavasario švente!

Velykos - viena svarbiausių švenčių, minima visame pasaulyje. Tokie Velykų simboliai kaip kiaušinis, kiškis ir šokoladas yra puikiai žinomi visur. Tačiau taip pat egzistuoja skirtingos Velykų tradicijos, kurios būdingos tik tam tikriems kraštams ar regionams. Dažnas lietuvis stengiasi Velykas švęsti gimtinėje su artimaisiais žmonėmis, šeima bei gausybe gražuolių margučių.

Visiems svėdasiškiams linkime Šventas Velykas švęsti, esant tokiai padėčiai pasaulyje ir Lietuvoje, tik namuose, be išimčių, tausokime kiekvieno sveikatą.

„Svėdasų varpo“ redakcija

Kristina Dilienė paskirta Svėdasų J. Tumo Vaižganto gimnazijos direktore

Naujoji Svėdasų J. Tumo Vaižganto gimnazijos direktorė apie save ir gimnaziją papasakojo:

„Gimiau 1977 metais Anykščiuose. Mokiausi Vilniaus pedagoginiame universitete. Ten 2006 metais įgijau Muzikos bakalauro laipsnį ir mokytojo kvalifikaciją. 2008 metais baigiau Edukologijos (švietimo vadybos šakos) studijų programą, įgijau Edukologijos magistro laipsnį.

Pedagoginį darbą dirbu nuo 1996 metų. Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijoje dirbu jau 15 metų. Nuo 2017 metų rugsėjo mėnesio šioje gimnazijoje dirbau direktoriaus pavaduotoja ugdymui.

Džiaugiuosi, jog gimnazijoje dirba puikūs kvalifikuoti pedagogai. Jų dėka mūsų gimnazijos mokiniai sėkmingai dalyvauja rajono, respublikos organizuojamose olimpiadose, konkursuose,

laimi prizines vietas, gerai laiko MBE bei BE.

Turiu pasidžiaugti jog gimnazija, glaudžiai bendradarbiaudama su Svėdasų miestelio bendruomene, Anykščių kultūros centro Svėdasų skyriumi, Anykščių rajono savivaldybės Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešosios bibliotekos Svėdasų biblioteka, Svėdasų Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia, Svėdasų seniūnija, Svėdasų senelių globos namais ir Kuprių privačiais senelių globos namais „Sidabrinis amžius“, Svėdasų girininkija, Utenos gyvūnų globos namais, Lietuvos kariuomene, organizuoja ir rengia bendrus renginius.

Noriu pabrėžti, jog gimnazijos ir tėvų palaikomas glaudus ryšys yra ypač svarbus geresnei mokinių pažangai ir pasiekimams. Tėvų pavyzdžio įtaka vaikų mokymuisi yra labai didelė ir svarbi. Todėl gimnazija, organizuodama ne-

tradicinio ugdymo dienas, rengdama gimnazijos renginių projektus, nuolat įtraukia į šią veiklą ir mokinių tėvus. Tėvai kartu sportuoja, dalinasi profesine patirtimi, veda pamokas ir klases valandėles, prisideda prie išvykų, ekskursijų, žygių. Visa tai skatina mokinius siekti kuo didesnės pažangos ir pasiekimų.

Pritraukus rėmėjus buvo suremontuotos ir baldais apstatytos patalpos. Visos dienos mokyklos paslaugai teikti. Visos dienos mokykla gimnazijoje pradėjo veikti nuo 2020 m. sausio 6 dienos.

Nuo 2020 metų rugsėjo 1 dienos Svėdasų gimnazija turės skyrių – bus prijungiama Debeikių pagrindinė mokykla.

Labai tikiuosi ir dėsiu visas savo pastangas, kad Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija gyvuotų dar ne vieną dešimtmetį.“

Svėdasiškiai, koronaviruso pavojaus akivaizdoje elkimės atsakingai!

Labai svarbu laikytis valstybės institucijų paskelbtų nurodymų bei rekomendacijų ir nuolat sekti jų skelbiamas naujienas. Nepanikuokime, bet būkime atsargūs, saugokime vieni kitų sveikatą, venkime susibūrimų. Būkime dėmesingi tiems, kuriems karantino atveju gali prireikti pagalbos apsirūpinant maistu ir vaistais. Juk gali būti susirgusių ne koronavirusu, o gripu arba kitomis ūminėmis ligomis. Susitelkime, kad bendromis pastangomis užkirstume kelią bet kokių infekcijų plitimui.

„Svėdasų varpo“ redakcija

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-metis Svėdasuose

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos šventė „Dainos sparnais apkabinsiu Tave, Tėvyne!“ prasidėjo šv. Mišiomis už Tėvynę Lietuvą Svėdasų Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje. Po šv. Mišių gausus būrys svėdasiškių rinkosi į miestelio centrą, Lietuvos valstybės vėliavos pakėlimo ceremoniją. Giedant tautišką giesmę svėdasiškiams ir miestelio svečiams Lietuvos valstybės vėliavą kėlė iniciatyvinės Sąjūdžio grupės narys Gintaras Vaičiūnas bei organizacijos „Lietuvos skautija“ narė Aušrinė Neniškytė.

Po Lietuvos valstybės vėliavos pakėlimo ceremonijos visi rinkosi į Anykščių kultūros centro Svėdasų skyriaus žiūrovų salę. Mažajoje salėje buvo galima pasigrožėti menininkės Saulutės Katinienės austų gobelenų paroda „Ką kalba žolės...“, parodą organizavo VŠĮ

„Atvertos langinės“. Scenoje minėjimą-koncertą sveikinimo žodžiu pradėjo Svėdasų seniūnijos seniūnas Saulius Rasalas. Taip pat keletą žodžių tarė iniciatyvinės Sąjūdžio grupės narys Gintaras Vaičiūnas. Raimondas Guobis pristatė naujai išleistą knygą „Jaunosios Lietuvos keliai“.

Šventę vainikavo Vilniaus miesto folklorinio ansamblio „Labingis“

(vadovė Loreta Stolarovienė) dainos ir šokiai.

Šventę organizavo: Anykščių kultūros centro Svėdasų skyrius, Svėdasų seniūnija, Anykščių r. savivaldybės L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos Svėdasų filialas. Šventę rėmė asociacija „Svėdasų bendruomenė“.

Ramunė Lapienytė

Laisvės vakarienėje Anykščiuose dalyvavo ir svėdasiškiai

Kovo 11-ąją Anykščių krašte buvo organizuota gausybė prasmingų renginių, skirtų Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-mečiui, kuriuos apjungė bendras siekis, bendras šūkis: „Anykščiai kuria Laisvę, skelbia Laisvę, švenčia Laisvę“. Tą dieną visur galėjai matyti besiplaikstančius trispalvius Laisvės vėjo malūnėlius – šios gražios valstybingumo šventės simbolius. Šimtai jų papuošė ir Anykščių miesto erdves bei skulptoriaus Vlodo Vildžiūno sukurto Laisvės paminklo teritoriją. O tuos malūnėlius gamino Anykščių miesto ikimokyklinio ir

bendrojo ugdymo mokyklų auklėtiniai, rajono nevyriausybiinės organizacijos, Anykščių kultūros centro (AKC) skyrių darbuotojai ir meno mėgėjų kolektyvai bei daugybė kitų entuziastų. Tarp tų spalvingų vėjo malūnėlių buvo ir svėdasiškių darbo „vaisius“, nes juos iš popieriaus lankstė AKC Svėdasų bei Vaitkūnų skyrių darbuotojai ir jų pagalbininkai.

Vakarėjant čia, prie Laisvės paminklo, prie tų spalvingų vėjo malūnėlių vyko Anykščių rajono savivaldybės ir Anykščių kultūros centro organizuo-

tas netradicinis, visiškai naujas renginys – Bendrystės ir Laisvės vakarienė. Organizatoriai miestelėnus, jų svečius, viso rajono gyventojus pakvietė į „vakarienę kitaip“: „Laisvę švęskime kartu, dalinkimės pasakojimais, patirtimi, gera nuotaika. Kviečiame trumpam išeiti iš namų, atsinešti savo vakarienę ir jungtis prie bendro šventinio stalo...“ Susidomėjimas Bendrystės ir Laisvės vakariene buvo didžiulis. Kai kas atsivežė net savo stalus, kiti mielai naudojo organizatorių pasirūpintais stalais, krovė ant jų visokius gardumynus, vaišinosi patys ir kitus pavaišino, šnekučiavosi, bendravo, klausėsi sveikinimų, multiinstrumentalisto Sauliaus Petreikio ir vilniškės muzikinės grupės „Ūkanosė“ koncerto, gerėjosi išpūdingais fejerverkais.

Bendrystės ir Laisvės vakarienėje galima buvo sutikti nemažai Svėdasų krašto atstovų. Čia atvykti juos subūrė Anykščių kultūros centro Svėdasų ir Vaitkūnų skyrių darbuotojai Rožė ir Vilius Lapieniai bei Aldona Bagdonienė. Kartu su kultūrininkais, šių dviejų kultūros namų meno kolektyvų nariais prasmingame renginyje prie Laisvės paminklo dalyvavo ir naujasis Svėdasų seniūnijos seniūnas Saulius Rasalas.

Vytautas Bagdonas

Bendrystės ir Laisvės vakarienės metu prisiminimui įšiamžino linksmai nusiteikę Anykščių kultūros centro Svėdasų ir Vaitkūnų skyrių darbuotojai, meno mėgėjų kolektyvų nariai ir naujasis Svėdasų seniūnijos seniūnas Saulius Rasalas (stovi trečias iš dešinės). V. Bagdono nuotrauka

Kas gero ir nelabai gero matyti Svėdasuose

Seniūno darbas man gerai žinomas ir suprantamas. Seniai esu suformavęs savo darbo moto, kurį geriausia sugebėję sukongretinti buvęs Kolumbijos sostinės Bogotos meras Antanas Mockus: „Pasitikėjimas – didžiausias turtas. Jei žmogus nepasitiki, baisiai skaudu. Nežinau, ar yra pragaras, ar ne, bet nepasitikėjimas kitu yra tikras pragaras“.

Džiugu, kad seniūnijoje yra kompetentinga komanda. Tikrai pasitikiu, kad nebus pražiopsoti terminai, funkcijos atliktos taip, kaip dera. Taip pat visiškai pasitikiu tuo, kad bendruomenė, seniūnaičiai tiksliai jaučia problemas ir man perduoti lūkesčiai yra ne asmeninio pobūdžio.

Pagrindinės bėdos.

Amžina bėda – gyventojų skaičiaus mažėjimas. Visame pasaulyje provincija tuštėja. Išanalizavus visų žinomų visuotinių gyventojų surašymų duomenis ir seniūnijos turimus duomenis (nuo 2009-01-01 iki 2020-01-01) apie deklaravusius gyvenamąją vietą, rezultatas gaunasi toks.

Daugiausiai gyventojų buvo 1923 metais, net 5713. Po to tik mažėjimas. Mažėjo žmonių ir kolūkių klestėjimo metu ir atgavus nepriklausomybę. Nelabai skiriasi ir tempai.

Šiuo metu situacija tokia:

Grupė	Vyrų	Moterų	Viso
iki 7 metų	40	37	77
7–15 metų	55	47	102
16–18 metų	24	15	39
19–25 metų	80	74	154
26–45 metų	247	164	411
46–65 metų	330	282	612
66–85 metų	167	268	435
virš 85 metų	30	87	117
iš viso	973	974	1947

Yra apleistų kelių. Miestelyje gatvės per paskutinius metus suremontuotos, bet kitose gyvenvietėse – duobė ant duobės. Tad nepykite svėdasiškiai, bet šiais metais daugiau dėmesio bus skirta asfalto lopymui Sausalaukėje, Vaitkūnuose ir Butėnuose. Iš vis pastebėtina, kad jaučiama atskirtis tarp miestelio ir kitų. Kaip pavyzdys, kiek ne Svėdasų miestelio gyventojų dalyvavo abiejuose Lietuvos nepriklausomybės minėjimuose Svėdasuose? Todėl labai džiugu kai buteniškiai Svėdasams dovanojo Užgavėnių nuotaiką, kad kovo 11 puotoje Anykščiuose prie bendro stalo susirinko Vaitkūnų, Kunigiškių ir Svėdasų gyventojai. O ypač džiugu, kad susikūrė Vaižganto

krašto bendruomenė. Norėdamas suvienyti, planavau ir jau buvau sutaręs su ekspertais dėl bendro pasitarimo-pasimokymo visų bendruomenių aktyvui. Pagrindinė tema turėjo būti: kaip pasinaudoti projekcinėmis lėšomis. Karantinas viską sujaukė.

Šiais metais tvarkos tvarkomuose plotuose kažin ar bus daugiau. Priežastis paprasta – seniūnija nebegauna nuolatinio papildomo darbuotojo.

Katilinės juodas dūmas. Nenoriu neperšokęs griovio sakyti op, bet džiugina, kad pagaliau rajono valdžia supranta padėtį ir šilumininkams įsakyta parengti galimybių analizę, kas būtų, jei pereitume nuo anglies prie kitokio kuro.

Pasidžiaugti galima, kad Svėdasuose išliko pašto skyrius, nes mobilieji paštai kitur rajone siaurina savo paslaugas. Pasidžiaugti galima, kad Vyriausybės planuose nėra ketinimų uždaryti Svėdasų gaisrinę. Mokyklų sujungimas irgi geras gelbėjimosi ratas, išsaugant Svėdasų gimnaziją.

Nepasitikėjimas yra tikras pragaras. Pasitikėkime savimi ir vienas kitu.

*Svėdasų seniūnas
Saulius Rasalas*

Įsteigta Vaižganto krašto bendruomenė

Tam, kad bendruomenė gyvuotų, jai nėra būtini nei steigiamieji dokumentai, nei visuotiniai susirinkimai. Tačiau bendruomenės tapimas organizacija, yra toli gražu ne vien formalus pareiškimas apie rimtus ketinimus ir toliau dirbti vietos žmonių labui. Asociacijos įsteigimas atveria geresnes savo narių tarpusavio ūkinių, socialinių, kultūrinių reikalų tvarkymo, savivaldos plėtros galimybes, padeda lengviau ir sėkmingiau suprasti bei atsižvelgti į bendruomenės narių poreikius.

Sausio 25 dieną Svėdasų seniūnijos Vaitkūnų, Kunigiškių, Savičiūnų, Malaišių, Gudonių, Gylių, Miškinų ir Jotkonių kaimų gyventojų atstovų sueigoje buvo aptartos visiems rūpimos problemos – kelių ir gatvių būklė, saugumas, apieisti statiniai, aplinkos priežiūros ir jos sutvarkymo klausimai. Sueigto metu vienbalsiai nutarta

steigti visų Svėdasų seniūnijos kaimų bendruomenų asociaciją „Vaižganto krašto bendruomenė“. Asociacijos pavadinimas pasirinktas neatsitiktinai – Vaižganto krašte juk telpa Vaitkūnai, Kunigiškiai, Malaišiai, Gudonys, Gikiai, Jatkonys, Miškiniai bei kitos gyvenvietės.

„Buvo pageidavimas iš vietinių gyventojų, pradėjau organizuoti, kažkam tai reikia tuo užsiimti“ – teigia Pranas Maišelis, Kunigiškių seniūnaitijos seniūnaitis bei vasario mėnesį įsteigusios, Vaižganto krašto bendruomenės, pirmininkas. „Jau daug metų su žmonėmis dirbu, juk malonu su žmogum bendrauti, kažką žmogui daryti gera. Man tas patinka!“ – dalinasi entuziazmo nestingantis naujos asociacijos steigėjas, paklaustas kodėl reikalinga ši organizacija.

Pranas Maišelis, aktyvus vietos bend-

ruomenės narys nuo pat jaunystės, kuomet 1978 metais pradėjo dirbti vietos profsąjungos pirmininku. Nenuostabu, kad jis buvo išrinktas pirmininkauti ir šiai naujai asociacijai.

„Jei visi sėdėsime namie, be jokio tikslo ir kažko lauksim – niekas nieko nepadarys. Reikia imtis patiemis. O čia, kai yra bendruomenė, vistiek kažką galvoji, kažkas rūpi, nori kažką padaryti – įdomesnis gyvenimas!“ – teigia Pranas, užsidegimu įkvėpdamas tiek naujus tiek senus bendruomenės narius.

Jeigu ir jūs jaučiatės Vaižganto krašto bendruomenės dalimi bei norite tapti asociacijos nariais, kviečiame prisijungti prie grupės feisbuke „Vaižganto krašto bendruomenė“ ar kreiptis į asociacijos pirmininką Praną Maišelį telefonu: +370 652 84812

Aliona Polujanova

Petras Kondratas-pirmas Svėdasų progimnazijos direktorius

Marija Kondratienė

1944 m. vasarą Antrojo pasaulinio karo frontas su bombų sproginiais ir gaisrais nusirito į vakarus.

Rugsėjo 1-ją iš Svėdasų miestelio ir aplinkinių kaimų šiaip taip apsirengę, šiaip taip apsiavę arba basi vaikai susirinko tęsti mokslų. Vyresnieji, vengdami būti sugauti ir šalia mokyklos į frontą paimti, pradėjo slapstytis miškuose. Mokykla mus sutiko dalinai užkalinėtais faneros ar skardos lapais langais, sienose matėsi sproginų paliktos žymės, šalia mokyklos riogsojo tanketės „griaučiai“...

Pilna progimnazija (1–4 klasės) Svėdasuose įsikūrė 1944–1945 m. Dirbo 12 mokytojų. 1944-11-01 paskiriamas direktorius – Petras Kondratas rokiškėnas, gimęs 1913 m.

Jis 1934–1939 m. mokėsi Kauno kunigų seminarijoje, bet kunigu išventintas nebuvo. Atgavus Lietuvai Vilnių ir dalį Vilniaus krašto, Kondratas 1939 m. buvo atsiųstas į Švenčionėlius dirbti vakarinės mokyklos direktoriumi. Po metų perkeltas į Švenčionių gimnaziją. Dėstė lietuvių ir lotynų kalbas. Po to dirbo Adučiškio progimnazijos direktoriumi. Vedė Mariją Simaškevičiūtę.

Prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai Kondratas persikėlė į Rokiškį.

Petras Kondratas

Mokytojavo Svėdasų progimnazijoje. Petras Kondratas, apart direktoriaus pareigų, dėstė lietuvių kalbą ir matematiką, o žmona Marija – gamtą ir kūno kultūrą.

1948-03-21 Kondratas buvo suimtas ir nuteistas 25 m. lagerio. Išvežtas į Vorkutą. Po 7 metų amnestuotas.

1955 m. grįžo ir su žmona apsigyveno Vilniuje. Baigė medicinos mokyklą. Dirbo 1-os tarybinės ligoninės archyve.

Mirė 1971 m. Palaidotas Vilniuje, Rokantiškių kapinėse.

Petras Kondratas buvo išsilavinęs, doras, kuklus žmogus. Rašė eilėraščius į jaunimo laikraščius, išleido knygeles vaikams „Alpukas buvo šiaurėje“, „Ei atostogų dienelelės“ ir kt.

Man iki senatvės išlikęs atmintyje paveikslėlis, atspausdintas žurnalėlyje „Žvaigždutė“, kaip Alpukas, apsikabinęs žąsies kaklą, keliauja į Šiaurę.

4-os laidos abiturientė Milda Gudonytė-Čepienė atsiminimuose rašė:

„Gerai prisimenu pirmąjį pokario progimnazijos direktorių Petrą Kondratą: koks ypatingas buvo jo akinių blizgesys, kaip nuščiūdavo šurmuly, kai jis praverdavo duris.“

Šio Gvido Kazlausko straipsnio tesinį skaitykite kitame „Svėdasų varpo“ numeryje

Ciklonas „Laura“

Kovo 12–13 dienomis Lietuvą nusiaubė ciklonas gražiu vardu Laura. Gūsingas vėjas, daugiausia žalos padarė žemos įtampos 0,4 kV elektros tinklui, Lietuvoje apie 100 tūkst. namų ūkių buvo likę be elektros energijos. Pasak ESO, Lietuvoje tokio masto gamtinio poveikio elektros tinklui, nebuvo daugiau nei 15 metų.

Svėdasų seniūnijoje Laura labai didelės žalos nepadarė. Penktadienį, iš ryto elektros neturėjo keli namai Liepų gatvėje, keli vienkiemiai. Vėjas nuplėšė kelis šiferio lapus, pagniuždė vaikų žaidimams skirtus batutus, sudraskė šiltnamių dangą. Tik vienam ūkiniam pastatui „nurovė stogą“. Svėdasų žydų kapinėse perlaužė pušį.

Svarbūs seniūnijos keliai nebuvo užversti medžiais.

Vaitkūnuose, prie jau „sumalto“ vaikų darželio, išrovė abi egles. Bet audra nesigailo ir šventų dalykų – nulūžo ir į Narančio upelį nuvirto šv. Jono Krikštytojo kopyltstulpis su atvira kopyltėle. Spauda teigia, kad tai pirmas Atgimimo laikotarpiu viešai atstatytas kopyltstulpis. Labai dėkingas Butėnų krašto verslininko Petro Barono darbuotojams, kad be didelių prašymų sugebėjo operatyviai kopyltstulpį ištraukti iš upelio ir išgelbėti. Tikiuosi, kad buteniškiai susitelks ir šv. Jono Krikštytojas vėl džiugins pakeleivius ir vietinius žmones.

Seniūnas Saulius Rasalas

Situacija 2020-03-12 ir 2020-03-13 naktį

Meteorologijos tarnyba Lietuvos gyventojus iš anksto perspėjo apie gresiančią audrą

Vyr. redaktorius Stasys Gavenavičius
tel. 8 677 71514

Leidėjas Svėdasų literatų klubas „Sietuva“
kodas 154314137

ISSN 2424-5801

Redakcinė grupė:

Inga Kilienė tel. 8 687 57137
Liveta Malcevičiūtė, tel. 8 605 00761

Spaustuvė „Morkūnas ir Kō“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuvė@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitanas